

Изх. № 400/08.09.2016 г.

ДО

**КОНСТИТУЦИОННА СЪД НА РЕПУБЛИКА
БЪЛГАРИЯ**

СТАНОВИЩЕ

От АСОЦИАЦИЯ НА ИНДУСТРИАЛНИЯ
КАПИТАЛ В БЪЛГАРИЯ (АИКБ),
БУЛСТАТ 121442528, чрез представляващия – Васил
Велев, действащ в качеството на председател на
управителния съвет.

Адрес: гр. София, ул. „Тракия“, № 15

Телефон/факс 02/963 37 52

E-mail: office@bica-bg.org

По конституционно дело № 9 от 2016 г.

УВАЖАЕМИ КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

С Определение от 29.07.2016 г. на Конституционния съд (КС) Асоциация на индустриалния капитал в България (АИКБ) е поканена да представи свое становище по к.д. № 9/2016 г., образувано по искане на тричленен състав, Първа колегия, на Върховен административен съд (ВАС) за установяване на противоконституционност на чл. 4б, ал. 1, чл. 4в, ал. 1 и чл. 124а, ал. 1 от Кодекса за социално осигуряване (КСО).

За Асоциация на индустриалния капитал в България искането и допълването на искането на тричленен състав на Върховния административен съд за установяване на противоконституционност на чл. 4б, ал. 1, чл. 4в, ал. 1 и чл. 124а, ал. 1 от КСО са основателни, споделяме изложените от съдебния състав съображения като обосновани.

Според нас визираните норми от КСО влизат в противоречие с принципа на правовата държава (чл. 4, ал. 1 КРБ) – правата и интересите на едни субекти да не са

уредени в ущърб на други, свободната стопанска инициатива (чл. 19 от КРБ), както и с правото на общественно осигуряване (чл. 51, ал. 1, предложение първо от КРБ).

В чл. 4б (в сила от 15.08.2015 г.) и чл. 4в (в сила от 01.01.2016 г.) са уредени нови субективни права на осигурените лица - право на избор за промяна на пенсионното им осигуряване от фондовете за допълнително задължително пенсионно осигуряване (ФДЗПО) - Универсален и Професионален пенсионен фонд (УПФ и ППФ), във фонд „Пенсии“, съответно във фонд „Пенсии за лицата по чл. 69“ на Държавното общественно осигуряване (ДОО).

Правото на свободен избор между I (солидарен) и II (капиталов) стълб на тристълбовата пенсионна система, обаче, следва да отчита възприетия в нормативната уредба задължителен характер на втория стълб за всички осигурени лица, родени след 31.12.1959 г., които се осигуряват в УПФ, а така също и на ППФ – за всички работещи при условията на I и II категория труд. С чл. 4б и чл. 4в се възприе различен по същество модел – създаде се възможност лицата, осигурени във ФДЗПО да изберат да се осигуряват с увеличена осигурителна вноска само в държавната пенсионна система и впоследствие да се пенсионира само от ДОО. Така, освен че се поставя под заплаха самото съществуване на капиталовия стълб, се урежда и своеобразна възможност за функционален монопол на солидарния стълб. Всичко това е регламентиран отказ от модела, възприет от страната ни преди повече от петнадесет години. Такова решение превръща втория стълб от задължителен в доброволно-конкурентен на първия стълб.

От друга страна, с т.нар. „свободен избор“ се създава възможност за преливане на средства от II-ри и III-ти към I-ви стълб, но не са предвидени адекватни, реципрочни норми, с които да се гарантира право на избор в обратната посока - от солидарния към капиталовия стълб. Дори в случай, че след години лицето предпочете да се върне обратно в УПФ/ППФ, то от ДОО ще получи същата сума, която е внесло при първоначалния избор. Така подобен реверсивен избор се превръща в илюзорен, тъй като с него ще се получи по-малка пенсия от двата стълба общо, отколкото от само от солидарния, а разликите ще се изразят в неполучена от солидарния стълб доходност и формирането на пенсията от ДОО на база средномесечния осигурителен доход за страната. Следователно приносът на лицето, който има основно значение за правилното функциониране на капиталовия стълб, изгубва своя смисъл за сметка на разходопокривния стълб. С други думи избор от УПФ/ППФ в посока фондовете на ДОО е силно вероятен за хора с малък до никакъв принос в осигурителната система и с това – допълнително утежняване на платежните възможности на НОИ. Всичко това намира изражение в нарушаването на друг иманентен елемент на правовата държава – справедливостта.

Освен соченото противоречие с принципа на правовата държава с нормите на чл. 4б, ал. 1, чл. 4в, ал. 1 и чл. 124а, ал. 1 от КСО се нарушава и друг конституционен принцип – на свободната стопанска инициатива (чл. 19 от КРБ). В свое Решение № 19 от 21 декември 1993 г. по к.д. №11/93 г на Конституционния съд е изложил, че „Член 19, ал. 2 и 4 от Конституцията предвиждат създаването на условия и гаранции за разгръщането на свободната стопанска инициатива, основана на частната собственост. Принципните условия и гаранции се създават чрез закон. При упражняването на частната собственост всички правни субекти са равнопоставени. Член 19, ал. 2 и 4 се отнасят не само за гражданите и юридическите лица, но и за държавата и общините.“ Като споделяме изложеното и като го разглеждаме в контекста на прокламираната в чл. 17, ал. 3 от КРБ неприкосновеност на частната собственост, намираме, че с атакуваните норми от КСО

законодателят е възприел промяна в нормативен акт от висша степен в нарушение на основополагащи принципи на КРБ.

В допълнение – разглежданото като позитив „право на свободен избор“, разглеждано в контекста на УПФ, всъщност е силно рестриктивно за правоимащите (може да се упражни не по-късно от 5 години преди възрастта по чл. 68, ал. 1 и ако на лицето не е отпусната пенсия за осигурителен стаж и възраст). Самият характер на двойното ограничение дава достатъчно мотиви за отхвърлянето му. След като водещо е правото на избор, то поради каква причина не може да бъде упражнено по всяко време, до придобиване на право на пенсия?

В контекста на правото на обществено осигуряване (чл. 51, ал. 1, предложение първо от КРБ) в атакуваните норми това право се трансформира в права на обществени осигурявания – смисъл, различен от единния принцип, прокламиран от Конституцията. Това е друг, не по-малко значим аспект на правото на избор – ако хората се възползват от такова право в страната ще функционират паралелно три различни пенсионни модела - едностълбов (за предпочелите само ДОО), двустълбов (за предпочелите ДОО и доброволния трети стълб, както за неупражнилите права по чл. 4б или чл.4в, които не се осигуряват в трети стълб) и тристълбов (за неупражнилите права по чл. 4б или чл.4в, които се осигуряват в третия стълб). Нещо повече – при наличие на възможност за многократно упражняване на избор различните пенсионни модели ще регулират пенсионни права не само на различни лица, но дори на едно и също лице за различни времеви периоди. Така се стига до противоречиви и взаимноизключващи се норми, а в трайната си практика КС многократно се е произнасял по подобни казуси. (Така: Решение № 5/2000 г. по к.д. № 4/2000 г., Решение № 5/2002 г. по к.д. № 5/2002 г., Решение № 10/2009 г. по к.д. № 12/2009 г., Решение № 4/2010 г. по к.д. № 1/2010 г., Решение № 11/2010 г. по к.д. № 13/2010 г.).

С промените в КСО (ДВ, бр. 61/2015 г.) различните елементи на единната тристълбова структура на българския пенсионен модел се видоизменят от взаимнодопълващи се в противостоящи си, конкурентни. Това има за следствие както принципни различия между отделните осигурени лица, така и различия в различни периоди за едно и също осигурено лице. По този начин условията за еднакво правно поведение са нарушени, а оттам могат да бъдат нарушени и редица субективни права, които ще имат за неизбежен резултат придобиването на различни по вид и размер пенсии.

Всичко изложено ни мотивира да се солидаризираме с искането на тричленен състав на Върховния административен съд за установяване на противоконституционност на чл. 4б, ал. 1, чл. 4в, ал. 1 и чл. 124а, ал. 1 от КСО и да призовем почитаемите конституционни съдии да се произнесат в съответствие с направеното искане.

С УВАЖЕНИЕ,

ВАСИЛ ВЕЛЕВ,
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ
НА АСОЦИАЦИЯ НА ИНДУСТРИАЛНИЯ
КАПИТАЛ В БЪЛГАРИЯ